

FROM THE VILLAGE SQUARE TO THE NETWORK: THE DIGITAL TRANSFORMATION OF LOCAL FESTIVALS IN SMALL SETTLEMENTS

Kamelia Petkova

Institute of Philosophy and Sociology at Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria

Abstract: *This article analyzes the changing character of local festivals in small settlements under the influence of digitalization. The study is based on 40 in-depth interviews conducted in 2023 with representatives of local authorities, community cultural center (chitalishte) staff, organizers, and residents. The aim is to explore how the digital environment affects the organization, representation, and social dynamics of festive practices. The results indicate that digitalization expands the public visibility of festivals through online sharing; however, this transformation remains partial and context-dependent. New social actors emerge—digital intermediaries who assume the role of communication mediators and contribute to the production of symbolic visibility. At the same time, a tension is observed between lived experience and representation, as the festival begins to exist simultaneously as a local event and as a digital image. The analysis emphasizes that structural constraints, demographic characteristics, and limited institutional resources shape a specific model of digitalization in small settlements. Digital publicity proves to be dependent, personalized, and unstable. The article contributes to the debate on the digitalization of intangible cultural heritage by demonstrating that in peripheral communities this process follows a distinct logic—one of moderate adaptation rather than radical transformation.*

Keywords: *Local Festivals; Digitalization; Intangible Cultural Heritage; Digital Publicity; Small Settlements.*

ОТ МЕГДАНА КЪМ МРЕЖАТА: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА МЕСТНИТЕ ПРАЗНИЦИ В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА

ВЪВЕДЕНИЕ

Местните празници в малките населени места се разглеждат като значима форма на нематериално културно наследство, чрез която се възпроизвеждат колективната памет, локалната идентичност и социалната кохезия на общността. В съответствие с разбирането на ЮНЕСКО [1], нематериалното културно наследство включва практики, представяния и социални обичаи, които общностите разпознават като част от своето културно наследство и които се предават между поколенията. Местният празник именно в този смисъл функционира като социален механизъм за символно конструиране на принадлежност и общностност. Традиционно празниците в малките населени места се разгръщат в конкретно физическо пространство на мегдана, площада, читалището и предполагат непосредствено съприсъствие. Те създават „сцена“ на общността, в която социалните роли стават видими и се преутвърждават [2]. Празникът не е само събитие,

а форма на социално взаимодействие, в която се укрепват вътрешните връзки и се възпроизвежда локалната идентичност. В условията на дигиталната трансформация обаче тези културни практики постепенно навлизат в нова комуникационна среда. Според концепцията за медиатизацията на културата [3], социалните практики все по-често се оформят и интерпретират чрез медийни логики. Дигиталните платформи и социалните мрежи разширяват публичността на локалните събития, превръщайки ги в част от мрежовото общество [4]. Така празникът започва да функционира не само като локален ритуал, но и като дигитално представяне на общността пред по-широка аудитория. В малките населени места този процес има специфична значимост. В настоящата статия понятието „малки населени места“ обхваща села и градове с население до 30 000 души, като се отчита техният ограничен институционален и демографски ресурс. Дигиталната видимост може да се разглежда като ресурс за културна устойчивост и символен капитал [5], но същевременно поставя въпроси за трансформацията на социалната функция на празника, за промяната в ролята на инициативните актьори и за баланса между автентичност и медийна репрезентация. Настоящата статия има за цел да анализира как дигитализацията трансформира местните празници в малките населени места, като изследва промените в тяхното представяне, публичност и социална функция. В центъра на анализа стои въпросът дали дигиталната среда функционира предимно като инструмент за опазване на нематериалното културно наследство или като фактор, който променя самата природа на празничната практика.

ТЕОРЕТИЧНА РАМКА

Местните празници в малките населени места могат да бъдат разглеждани като устойчива форма на нематериално културно наследство, чрез която се възпроизвеждат колективната памет, локалната идентичност и социалната кохезия на общността. Съгласно Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на нематериалното културно наследство, този тип наследство включва практики, представяния и социални обичаи, които общностите разпознават като част от своята културна идентичност и предават между поколенията [1]. В този смисъл местният празник функционира не просто като културно събитие, а като социален механизъм за символно възпроизвеждане на принадлежност и приемственост. Антропологичните интерпретации на ритуала подчертават неговата интегративна и трансформираща функция. Turner (1982) [2] разглежда ритуалните практики като сцена, в която временно се преосмислят социалните роли и йерархии. В малките населени места празникът именно в този смисъл представлява „сцена на общността“, където локалната идентичност се визуализира и утвърждава чрез съвместното присъствие на местните хора. Пространствената конкретност като мегданът, площадът, читалището осигурява материалната рамка на това преживяване „тук и сега“, основано на физическо взаимодействие и непосредствена комуникация.

Съвременните изследвания разглеждат културното наследство не като статичен набор от практики, а като процес на постоянно интерпретиране и възпроизвеждане. Наследството не е статичен набор от традиции, а динамичен процес на интерпретиране,

представяне и легитимиране [6]. Тази перспектива позволява дигитализацията да бъде разглеждана не като външен технически инструмент, а като структурен фактор, който трансформира формите на културно представяне. Дигиталната среда въвежда нови режими на видимост и публичност, които променят начина, по който празничната практика се организира и възприема. Концепцията за медиатизацията предоставя ключова аналитична рамка за разбиране на тези процеси. Според Hjarvard (2013) [3] културните практики все по-често се формират в съответствие с медийните логики, които структурно влияят върху социалния живот. В мрежовото общество, описано от Castells (2010) [4], комуникационните технологии разширяват социалните взаимодействия отвъд териториалните граници. В този контекст местният празник престава да бъде единствено локално събитие и се вписва в по-широки комуникационни потоци, достигайки до външни аудитории, включително до диаспората. Couldry и Hepp (2017) [7] аргументират, че в условията на дълбока медиатизация социалната реалност се конструира чрез непрекъснато медийно посредничество. Представянето на празника в дигитална среда го превръща в съдържание, което може да бъде споделяно, архивирано и интерпретирано в различни контексти. По този начин празничната практика придобива продължителност отвъд конкретния ден на провеждане и се включва в нови форми на дигитална културна памет. Концепцията за „дълбока медиатизация“ [8] допълнително подчертава, че дигиталните технологии проникват в структурите на социалния живот и реорганизируют самите практики. Празникът вече е не само преживяване, а и нещо, което ще бъде споделяно онлайн. Giaccardi (2012) [9] подчертава, че в дигиталната среда хората не са само публика, а активно участват в създаването и представянето на наследството. Общностите не са единствено обекти на представяне, а активни създатели и посредници на собственото си културно съдържание. В малките населени места това означава, че жителите могат да се превърнат в дигитални посредници на празника чрез създаване и споделяне на снимки, видеа и разкази. Границите между организатори, участници и публика се размиват, и все повече участници се включват в създаването и разпространението на онлайн съдържание. От социологическа гледна точка тази трансформация може да бъде анализирана през променящите се режими на публичност. Според Thompson (2005) [10] „новата видимост“ означава, че медийната среда променя условията, при които социалните актьори стават публично разпознаваеми. Ако в традиционния модел видимостта е ограничена до физическото съприсъствие, то в дигиталната среда тя става пространствено разширена и времево удължена. Приложено към местните празници, това означава, че ритуалните практики и социалните роли стават достъпни за наблюдение отвъд локалната общност, което неизбежно влияе върху начина, по който те се организират и представят. Тази промяна е свързана и с трансформацията на пространствените отношения. Massey (2005) [11] разглежда пространството като конструкция, формирана чрез социални взаимодействия и потоци. Преходът „от мегдана към мрежата“ може да бъде интерпретиран като пренареждане на пространствената рамка на общността: мегданът символизира концентрирано, телесно съприсъствие, докато дигиталната мрежа създава разширено пространство, в което локалната общност се свързва с външни аудитории. Празникът започва да съществува едновременно в материално и дигитално пространство, което променя начина, по който се конструира принадлежност.

В условията на периферност, характерна за малките населени места, културните практики могат да функционират и като ресурс за териториално позициониране. Ray (1998) [12] подчертава, че културата може да бъде използвана като инструмент за териториално развитие и изграждане на публичен образ. Дигиталното представяне на местните празници разширява възможностите за такова позициониране, превръщайки културната практика в потенциален ресурс за символна и социална легитимация. В този аналитичен контекст дигиталната трансформация на местните празници следва да се разглежда като структурна промяна в режимите на публичност, пространственост и символен капитал. Празникът продължава да изпълнява своята интегративна функция, но едновременно с това се превръща в мрежово представена културна практика, в която видимостта функционира като ресурс, пространството като взаимосвързана социална среда, а наследството като стратегически инструмент за социално позициониране. Именно в тази динамика между локално съприсъствие и мрежова публичност се разкрива теоретичната основа за анализа на неговата съвременна трансформация.

Методология

Настоящото изследване се базира на качествен подход и използва данни от 40 дълбочинни интервюта, в рамките на проект „Местните празници: ресурс на локалните общности за справяне с кризи“, финансиран от ФНИ на МОН, проведени през 2023 г. в малки населени места в България. Изборът на качествена методология е обусловен от изследователската цел – да се анализира трансформацията на местните празници в контекста на дигитализацията през призмата на социалните значения, интерпретации и практики на участниците. Интервютата са проведени с различни групи респонденти, включително представители на местната власт, читалищни дейци, организатори на празници и жители на съответните населени места. Подборът на участниците е целенасочен, като са включени лица с пряко участие в организирането, представянето или публичното комуникиране на местните празници. Този подход позволява да бъдат обхванати различни гледни точки и позиции в рамките на локалната общност. Интервютата са дълбочинни и следват тематичен въпросник, обхващащ теми свързани с ролята на празника в общността, неговите социални функции, начините на организиране и представяне, както и промените, настъпили през последните години. Специално внимание е отделено на практиките на публичност, комуникация и дигитално представяне, както и на възприятията за автентичност, участие и видимост. Събраните данни са анализирани чрез тематичен анализ, при който са идентифицирани повтарящи се мотиви, интерпретативни рамки и модели на смислово конструиране. Анализът е ориентиран към разкриване на връзките между локално съприсъствие и дигитална публичност, както и към проследяване на начина, по който респондентите осмислят ролята на новите комуникационни практики в контекста на местните празници. Качественият дизайн на изследването позволява задълбочено изследване на социалните процеси и интерпретации, които не могат да бъдат адекватно уловени чрез количествени инструменти. Чрез включването на различни типове социални актьори изследването цели да представи многопластова картина на трансформацията на

празничната практика в малките населени места. Всички интервюта са проведени при спазване на етичните принципи на доброволност, информирано съгласие и анонимност на участниците. Данните са използвани единствено за изследователски цели.

РЕЗУЛТАТИ

Анализът на дълбочинните интервюта показва, че дигитализацията на местните празници в малките населени места не протича като равномерен и институционализиран процес. Напротив, тя се характеризира с ограничен ресурс, фрагментарни практики и зависимост от външни комуникационни посредници. В по-голямата част от изследваните населени места липсват самостоятелни дигитални канали на кметствата, а публичността на празника често се осъществява чрез страници на общината, читалището или чрез лични профили на активни жители. Както споделя един от респондентите:

- *„Ние като кметство нямаме страница. Ако общината качи нещо, добре. Иначе някой от младите пуска снимки от телефона си“ (представител на местната власт, село).*

Друг участник допълва:

- *„Всичко става на място. Нямаме кой да поддържа страница. Честно казано, не ни остава време за това“ (читалищен деец, село).*

Тези мнения очертават специфична форма на периферна дигитална публичност, при която локалните общности не разполагат със собствена устойчива комуникационна инфраструктура, а разчитат на външни или индивидуални посредници за своето представяне. Видимостта на празника се оказва не институционален, а ресурс зависим от наличието на технически умения и лична инициатива. В редица случаи дигиталното представяне се персонализира и концентрира около конкретни активни лица. Както отбелязва един жител:

- *„Ако не го качи дъщеря ми, никой няма да го види. Тя снима, тя качва, тя пише“ (жител на село).*

Подобни изказвания показват, че дигиталната видимост е неравномерно разпределена и зависи от наличието на млади хора или лица с дигитални умения. Липсата на систематично дигитално архивиране също се откроява като характерна особеност:

- *„Имаме снимки, но са по телефоните. Няма къде да ги съберем на едно място“ (организатор на местен празник, село).*

Това означава, че потенциалът на дигитализацията като инструмент за културна памет и устойчиво съхранение остава частично реализиран. Вместо устойчива дигитална стратегия, се наблюдават епизодични и зависими форми на онлайн присъствие. Същевременно респондентите подчертават, че когато празникът получи по-широка видимост, например чрез общинската страница или регионална медия, това се възприема като форма на признание:

- *„Като ни публикуват на сайта на общината, хората се радват. Все едно сме станали по-значими“ (представител на гражданска организация, село).*

Този тип реакции показват, че видимостта функционира като символен ресурс, който надхвърля локалното събитие и създава усещане за принадлежност към по-широко публично пространство. По този начин дигитализацията в малките населени места се проявява не като пълна трансформация, а като частична и структурно ограничена адаптация. Празникът продължава да бъде преди всичко телесно и локално преживяване, но същевременно се вписва в ограничени и зависими форми на мрежова публичност. Именно тази амбивалентност между локална устойчивост и дигитална периферност очертава спецификата на неговата съвременна трансформация.

Нови социални актьори и преразпределение на символния капитал

Дигиталната периферност на малките населени места не означава отсъствие на дигитална активност. Напротив, анализът на интервютата показва, че при ограничен институционален ресурс се формират нови форми на неформална активност. В отсъствието на устойчиви комуникационни структури, ролята на посредници между локалната общност и дигиталната публичност се поема от отделни индивиди с технологични умения, най-често млади хора, учители, читалищни служители или активни жители. Тази динамика често има ясно изразен междупоколенчески характер. По-възрастните организатори на празници разчитат на по-младите за осигуряване на дигитална видимост. Както отбелязва един от респондентите:

- *„Ние си правим програмата, каним хората, но за интернет разчитаме на децата. Те знаят как се правят тези неща“ (организатор на местен празник, малък град).*

Подобни изказвания показват, че дигиталната компетентност функционира като нов тип ресурс, който не съвпада с традиционните форми на авторитет. В рамките на празничната организация, авторитетът традиционно е свързан с институционална позиция – кмет, председател на читалище, ръководител на ансамбъл. В дигиталния контекст обаче влияние придобиват лица, които притежават технологични умения и достъп до комуникационни канали. В този смисъл може да се наблюдава преразпределение на символния капитал [5]. Способността да се осигури публичност, да се снима, монтира, публикува и разпространява съдържание се превръща във форма на културен и социален ресурс. Тази компетентност не само увеличава външната видимост на празника, но и променя вътрешните йерархии на общността. Някои респонденти изразяват осъзнаване на тази промяна:

- *„Преди най-важни бяха тези, които организираха. Сега важен е и този, който го показва“ (жител на село).*

Това мнение свидетелства за трансформация в логиката на признание. Видимостта се превръща в ключов фактор за социална легитимация. В условията на „новата видимост“ [10] този, който контролира каналите за публичност, придобива нова форма на неформално влияние. Той решава какво ще бъде показано и как ще бъде представено. Дигиталните посредници не просто документират празника, а участват

активно в неговото рамкиране. Те избират кадри, формулират описания, подбират „представителни“ моменти. Един от респондентите отбелязва:

- „Гледаме да покажем най-хубавото: сцената, танците, хората. Не всичко влиза в кадър“ (млад доброволец, малък град).

Този избор показва, че в интернет нещата не се показват просто такива, каквито са, а се представят по определен начин. В този смисъл новите социални актьори функционират като културни медиатори [9], които създават публичния образ на празника. Както подчертава един от интервюираните:

- „Докато има ентусиазъм, ще го има и онлайн. Ако човекът си тръгне, няма кой да го поеме“ (представител на местната власт, село).

Това, че всичко зависи от личната инициатива на отделни хора, показва колко нестабилно е дигиталното присъствие в малките населени места. Когато няма ясна институционална подкрепа, тези нови дейности могат лесно да прекъснат. Дигиталната активност остава свързана с конкретни хора и често е временна, което поддържа усещането за периферност, описано по-горе. Дигитализацията не само прави местните празници по-видими, но и променя отношенията вътре в общността. Тя създава нови роли и умения, както и нови начини хората да бъдат разпознавани и ценени. Тези нови форми съществуват заедно с традиционните институции. Празникът вече не е само място за събиране на общността, а и пространство, в което се пренареждат социалните позиции. В тази среда дигиталната видимост се превръща във важен ресурс за хората в малки и периферни общности. На базата на анализа може да се изведе и структурата на актьорите, участващи в дигиталната публичност на местните празници (вж. Фигура 1). Тази структура показва пренареждане на ролите и частично преразпределение на символния капитал в условията на ограничен институционален ресурс.



Фигура 1. Нови социални актьори и производство на дигитална публичност

Забележка: Фигурата илюстрира хоризонталната взаимовръзка между новите социални актьори, чиято дигитална компетентност се превръща в ресурс за производство на символна видимост в малките населени места.

Автентичност и дигитално представяне

Освен промените в ролите и участниците, дигитализацията влияе и върху начина, по който самият празник изглежда, подготвя се и се възприема. Интервютата показват, че местните празници вече не се мислят само като събитие за хората на място, а и като нещо, което ще бъде снимано, споделено и видяно онлайн. Дори когато няма официална страница или стратегия за популяризиране, самото съзнание, че „някой ще снима“, започва да оказва влияние. Част от участниците споделят, че обръщат повече внимание на външния вид на събитието – сцената, подредбата, украсата, програмата:

- „Гледаме сцената да изглежда добре, че хората ще снимат“ (организатор на местен празник, село);
- „Сега всичко се качва. Няма как да не се съобразиш малко как изглежда“ (жител на малък град);
- „Трябва да има нещо по-интересно, иначе кой ще го гледа после?“ (член на инициативен комитет, малък град).

Тези мнения показват, че празникът започва да се планира и с мисъл за външна публика. Той остава важен за местната общност, но към него се добавя още едно измерение, свързано с възможността да бъде видян от хора извън населеното място: роднини в чужбина, бивши жители, приятели, познати. В същото време някои респонденти изразяват притеснение, че прекаленото фокусиране върху „показването“ може да промени характера на събитието:

- „Понякога се стараем повече как ще изглежда, отколкото как ще го преживеем“ (жител на село);
- „Да не стане само за снимки, а хората да не участват истински“ (читалищен деец, малък град).

Тук ясно се откроява напрежението между преживяване и представяне. За част от участниците празникът трябва преди всичко да бъде „истински“, да събира хората, да ги включва, да създава общност. Дигиталното измерение е приемано като допълнение, но не и като основна цел. Страхът е свързан не толкова със самата технология, колкото с възможността тя да измести фокуса от участието към външния ефект. Интересно е, че в повечето случаи дигиталното представяне не заменя събитието, а го удвоява. Празникът протича на площада, в читалището или на мегдана, но паралелно с това съществува и неговата „онлайн версия“ под формата на снимки, кратки видеа, публикации. Тази онлайн версия е по-кратка, по-визуална и често по-„подредена“ и красива от реалността. Обикновено се показват най-представителните и впечатляващи моменти:

- „Показваме най-хубавото от празничната програма. Нормално е. Кой ще качи нещо в Интернет, което не изглежда добре?“ (млад доброволец, село).

Така се оформя своеобразен подбран образ на празника. Не всичко се документира, не всички моменти стават видими. Избират се танците, сцената, участниците в носии, гостите. Ежедневните, по-обикновени или хаотични моменти остават извън кадър. Това не означава, че реалността се изкривява, но означава, че тя се представя в определена светлина. Някои участници дори отбелязват, че хората започват да се държат различно, когато знаят, че ги снимат:

- *„Като видят телефона, всички се подреждат и се усмихват“ (жител на село).*

Това показва, че самото присъствие на камера или телефон влияе върху поведението на хората. Празникът вече не е само преживяване, а и нещо, което се показва пред публика. Участниците започват да се възприемат като част от образ, който ще бъде сниман и споделен. Въпреки това в малките населени места този процес не е толкова силно изразен и остава по-умерен. Липсват професионални екипи, маркетингови стратегии или целенасочено „брандиране“ на празника. В повечето случаи снимането е спонтанно, а публикуването неформално. Това ограничава степента на промяна и съхранява значителна част от автентичността на събитието. Може да се каже, че вместо да изчезне, автентичността се пренарежда. Празникът продължава да бъде значим за участниците, но започва да съществува в две измерения: като преживяване и като образ. Тази двойственост не води до рязка промяна, а до постепенно адаптиране. Общността се научава да съчетава „заедно тук“ с „видими навън“. Така дигиталното представяне не разрушава празника, а го поставя в по-широк контекст. То добавя нов слой към неговото значение, слой на публичност и видимост, който съжителства с традиционната му функция на събиране и сплотяване на хората.

Структурни ограничения и дигитално неравенство

Анализът на проведените дълбочинни интервюта показва, че дигиталната трансформация на местните празници в малките населени места протича в условията на трайни структурни ограничения. Тези ограничения не са свързани единствено с техническия достъп до интернет, а с по-широк набор от социални, институционални и демографски фактори, които оформят възможностите за дигитална публичност. На първо място стои въпросът за институционалния капацитет. В много от изследваните населени места кметствата функционират с минимален административен състав. Задълженията на служителите са свързани предимно с ежедневни административни дейности, а комуникацията в социалните мрежи остава извън основните приоритети.

- *„Нямаме човек за това. Всеки си има други задължения“ (представител на местната власт, село);*
- *„Интернет не е приоритет, първо трябва да се свърши другото“ (служител в кметство, малък град).*

Тези изказвания показват, че дигиталната публичност не е институционализирана. Тя не е част от структурирана стратегия за културно представяне, а по-скоро допълнителна активност, която зависи от наличието на конкретна личност с мотивация и умения. Когато такъв човек липсва, онлайн присъствието на празника отслабва или изчезва. На второ място, демографската структура на малките населени места оказва съществено влияние. Застаряването на населението и миграцията на младите хора към по-големи градове създават дефицит на дигитални компетентности на местно ниво.

- *„Младите са в града. Тук сме повече възрастни хора и нямаме опит с тези социални мрежи. Това е за младите“ (жител на село).*

Тук дигиталното неравенство се проявява не като липса на интернет инфраструктура, а като липса на човешки ресурс. Наличието на технически достъп не гарантира активно участие в дигиталната среда. Уменията, увереността и навиците за онлайн комуникация остават ограничени, което влияе пряко върху видимостта на празниците. Освен това дигиталната активност често е персонализирана. Тя се концентрира в един или двама души: учител, доброволец, администратор на страница, които поемат ролята на неформални комуникационни посредници. Това създава структурна крехкост. Ако тези лица се оттеглят, дигиталното присъствие се прекъсва. Тази зависимост от личната инициатива показва, че промяната не е цялостна и добре организирана. Тя не се случва по план или като част от институционална политика, а благодарение на отделни, случайни усилия. Затова дигитализацията остава непълна и се развива неравномерно. Допълнително ограничение е зависимостта от външни комуникационни центрове. Видимостта на празника често зависи от това дали общината ще публикува информация или дали регионална медия ще прояви интерес.

- *„Ако общината не го качи, няма кой друг“ (организатор на местен празник, село).*

Това поставя малките общности в позиция на делегирана публичност. Те не контролират напълно начина, по който са представени, нито степента на видимост. Публичността става зависима от външни структури, които разполагат с по-голям ресурс. В този контекст дигиталното неравенство придобива териториално измерение. Малките населени места заемат периферна позиция в комуникационните потоци. Тяхната видимост е ограничена не само от ресурс, но и от по-слабо присъствие в по-широките мрежи на медийно внимание. Така наблюдаваната дигитална трансформация се оказва двойствена. От една страна, съществува стремеж към по-голяма видимост и участие в онлайн пространството. От друга, структурните условия ограничават възможността този процес да стане устойчив и равномерно развит. Това обяснява защо празниците в малките населени места не преминават към пълна медиатизация. Те се адаптират частично, добавят дигитален слой към своето съществуване, но не променят изцяло своята организация и логика. Дигиталното представяне съжителства с традиционната форма, без да я измести. В този смисъл структурните ограничения не са просто пречка, а контекст, който оформя специфичния характер на дигитализацията в малките общности. Именно тази комбинация между стремеж към видимост и ограничен ресурс определя умерения и частичен характер на трансформацията.

Дискусия

Резултатите от изследването показват, че дигитализацията на местните празници в малките населени места не е плавен и последователен процес на модернизация. По-скоро става дума за частична промяна, която зависи от конкретните условия. Тя съчетава традиционното лично присъствие и общуване с нови начини на публичност чрез дигитални средства. От гледна точка на медиатизацията, празникът постепенно се вписва в логиката на разширената видимост [10]. Той започва да се организира и мисли и през перспективата на неговото онлайн представяне. Въпреки това, за разлика от

големите градски културни събития, тук медиатизацията остава ограничена от структурния контекст. Това потвърждава тезата, че дигиталните трансформации не протичат еднородно, а се филтрират през социални и териториални условия [7]. Появата на нови участници – хора, които се занимават с дигиталното представяне на празниците показва, че на местно ниво се развива активност, която не е организирана от институции, а зависи от отделни личности. Този резултат допълва разбирането за наследството като процес [6], в който самите общности активно изграждат начина, по който се представят. В този контекст дигиталните умения се превръщат в нов ресурс, чрез който хората могат да заемат по-видима и значима позиция в общността. В същото време структурните ограничения и дигиталното неравенство поставят граници на тази трансформация. Малките населени места остават в периферна позиция спрямо по-широките комуникационни потоци. Това обяснява защо дигиталната публичност е крехка, зависима и неустойчива. Така изследването показва, че дигитализацията не отменя социалните неравенства, а ги възпроизвежда в нова форма. Особено важно е, че усещането за автентичност не се губи заради засиленото медийно присъствие. Вместо празниците да се превърнат изцяло в „продукт“, който се показва и продава, се наблюдава баланс между реалното преживяване и неговото представяне. Това показва, че в малките населени места традиционните културни практики са достатъчно устойчиви и не се променят радикално. В по-широк план изследването допринася към дебата за дигитализацията на културното наследство, като показва, че в периферните общности този процес протича по различен начин: чрез неформална инициатива, с ограничени ресурси и без силна институционална подкрепа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящото изследване представи променящия се облик на местните празници в малките населени места под въздействието на дигитализацията. Анализът на дълбочинните интервюта показва, че дигиталната трансформация не протича като рязък или еднопосочен процес, а като постепенно адаптиране, което съчетава традиционно съприсъствие и нови форми на публичност. На първо място, дигитализацията разширява видимостта на празника. Той вече не съществува единствено като локално събитие, ограничено до площада или читалището, а придобива и онлайн измерение. Снимките, видеата и публикациите създават допълнителен слой на публичност, който позволява на общността да се представя пред външни аудитории, включително пред хора, които живеят извън населеното място. На второ място, в този процес се появяват нови социални актьори: дигитални посредници, които поемат ролята на комуникационни медиатори. Тяхната дигитална компетентност се превръща в специфичен ресурс, който допринася за производството на видимост и символно позициониране на общността. Това води до частична промяна в ролите и до нова форма на местна активност. На трето място, анализът показва напрежение между самото преживяване на празника и начина, по който той се представя онлайн. Дигиталното измерение води до подбор и по-естетично представяне, но не унищожава усещането за автентичност. Празникът продължава да обединява общността, а дигиталното му представяне по-скоро го

допълва, отколкото го заменя. Същевременно структурните ограничения и дигиталното неравенство обясняват защо тази трансформация остава частична. Ограниченият институционален капацитет, демографската структура и зависимостта от външни комуникационни центрове оформят специфичен модел на дигитализация: умерен, персонализиран и крехък. Малките населени места се включват в дигиталната публичност, но го правят при условия на ресурсна ограниченост и периферна позиция. В този смисъл местните празници не изоставят своя традиционен характер, а се адаптират към нова комуникационна среда. Те започват да съществуват едновременно като реално преживяване „на място“ и като образ в интернет. Именно в това съчетание между лично присъствие и дигитална видимост се вижда тяхната съвременна промяна. Изследването показва, че дигитализацията в малките населени места не протича по един и същ модел навсякъде, а се оформя според конкретните социални и териториални условия. Това показва нуждата от още изследвания върху връзката между културните практики, дигиталната публичност и социалните неравенства в периферните общности.

БЛАГОДАРНОСТИ

Настоящият анализ се основава на данни от проведени дълбочинни интервюта в рамките на проект „Местните празници: ресурс на локалните общности за справяне с кризи“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката.

REFERENCES // ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. UNESCO. *“Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage”*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. 2003. URL: <https://ich.unesco.org> (accessed: 10-02-2026)
2. Turner, V. *“From ritual to theatre: The human seriousness of play”*. PAJ Publications. 1982
3. Hjarvard, S. *“The mediatization of culture and society”*. Routledge. 2013.
4. Castells, M. *“The rise of the network society” (2nd ed.)*. Wiley-Blackwell. 2010. (Original work published 1996)
5. Bourdieu, P. *“The forms of capital”*. In J. G. Richardson (Ed.). *Handbook of theory and research for the sociology of education*. Greenwood. 1986. pp. 241–258.
6. Smith, L. *“Uses of heritage”*. Routledge. 2006.
7. Couldry, N., & Hepp, A. *“The mediated construction of reality”*. Polity Press. 2017.
8. Hepp, A. *“Deep mediatization”*. Routledge. 2020.
9. Giaccardi, E. (Ed.). *“Heritage and social media: Understanding heritage in a participatory culture”*. Routledge. 2012.
10. Thompson, J. *“The New Visibility”*. *Theory, Culture & Society*, 22(6), 2005. pp. 31–51. DOI: <https://doi.org/10.1177/0263276405059413>

11. Massey, D. *"For space"*. Sage. 2005.
12. Ray, C. (). *"Culture, Intellectual Property and Territorial Rural Development"*. Sociologia Ruralis, 38(1), 1998. pp. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.1111/1467-9523.00060>

Камелия Петкова

Институт по философия и социология при БАН, ул. „Московска 13 А“, България

Kamelia Petkova

Institute of Philosophy and Sociology at the Bulgarian Academy of Sciences,
“Moskovska 13A”, str., Bulgaria

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-3108-3887>
kamelia.petkova@gmail.com

Author's data were published according GDPR rules and publication ethics of the journal.

KIN Journal: <https://www.math.bas.bg/vt/kin/>

Received: 18 February 2026

Accepted: 23 June 2026

Published: 30 June 2026

DOI: <https://doi.org/10.55630/KINJ.2026.120104>

TITLE, ABSTRACT AND KEYWORDS IN BULGARIAN

ОТ МЕГДАНА КЪМ МРЕЖАТА: ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА МЕСТНИТЕ ПРАЗНИЦИ В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА

Резюме: Настоящата статия анализира променящия се облик на местните празници в малките населени места под въздействието на дигитализацията. Изследването се основава на 40 дълбочинни интервюта, проведени през 2023 г. с представители на местна власт, читалищни дейци, организатори и жители. Целта е да се изследва как дигиталната среда влияе върху организацията, представянето и социалната динамика на празничните практики. Резултатите показват, че дигитализацията води до разширяване на публичността на празниците чрез онлайн споделяне, но тази трансформация остава частична и контекстуално обусловена. Появяват се нови социални актьори – дигитални посредници, които поемат ролята на комуникационни медиатори и допринасят за производството на символна видимост. Същевременно се наблюдава напрежение между преживяване и представяне, при което празникът започва да съществува едновременно като локално събитие и като дигитален образ. Анализът подчертава, че структурните ограничения, демографските особености и ограничените институционални ресурси оформят специфичен модел на дигитализация в малките населени места. Дигиталната публичност се оказва зависима, персонализирана и неустойчива. Статията допринася към дебата за дигитализацията на нематериалното културно наследство, като показва, че в периферни общности този процес протича по различна логика – чрез умерена адаптация, а не чрез радикална трансформация.

Ключови думи: Местни празници; дигитализация; нематериално културно наследство; дигитална публичност; малки населени места.